

Ametiühendusline kuutiri

Ilmub kord kuus.

Toimetuse ning talituse aadress: Lembitu 4, krt. 4, Tallinnas.
Vastuvõtmine igal keelkädalal ja reedel kella 6—7 õhtul.

Mr. 1

Jaanuar 1924.

Mr. 1

Lugemistuba

Korterite kitsikus Eestis.

M. Martna.

Korterite olud on töblisklasfil igalpool wiletsad, aga Eesti olusid teiste maadega võrreldes näeme, et see wiletus waewalt kufagil mujal nõnda kaugele ulatab. Eriti on Tallinna korterite olud nõnda kitsad, et inimesed nagu tikud karbis tihedalt üksteise kõrwal elavad.

Rahwalugemise andmete järel on Tallinnas 6.873 elumaja 33.506 korteriga. Wilmastest on umbes 23.000, ehk 69 sajast ühetoalised. Peahe toalisi korterisi on Tallinnas umbes 5.000, ehk 15 sajast. Nõnda on wiletate korterite arv sajast (69 + 15) = 84. Tallinna ühe- ja kahetoalised korterid on wiletsamad, kui sellenimelised korterid teistes kultuura maades on. Suurem hulk ühetoalisi korterisi teistes maades omaette köögiga, wäikese eestoa- ning klosetiga. Kui meil kitsa ruumi on, siis loetakse korter juba kahetoaliseks, olgugi, et teises ruumis sagedasti keedukoht leidub. Niisugune korter loetakse teistes maades ühetoaliseks korteriks köögiga. — Seda on waja meelepidada, kui meie oma korterite arvu statistikas teiste maadega võrdleme. Tallinna linna statistika büroo juhataja, hr. Smetani järel langes Tallinnas iga korteri peale 3,72 hinge. Kui meie selle arvu juure jääme, saame juba üle 100.000 elaniku, kes niisugustes kitsastes oludes peawad elama. Aga tõelikult peab see arv veel suurem olema. Seit harilikult elatakse kitsastes, odawates korterites palju tihedamalt koos, kui suuremates korterites. Siig sagedasti leiame ühetoalistes korterites 6—10 ja isegi wõhke inimesi koos elamas. Tallinna elanikkude arv on peale selle üle 10.000 seftjaadit juure kaswanud, kust hra Smetanini arwamine pärit on. Kui meie iga wäikese korteri kohta läbistiku 4 hinge wõtame, siis saame (4 × 28.000) 112.000 elan., kes Tall. 127.000

elanikust sunnitud on, nii kitsastes korterites elama. Suuremaid korterisi, s. o. kolme ja wõhke tubadega on Tallinnas ainult umbes 5½ tuhat. Nendes elab umbes 15.000 inimest, s. o. waewalt 12 inimesel 100 hulgast on suurem kui ühe wõi kahetoaline korter! — Hra minister Ambergi teadete järele on Tallinna elanikkude arv wiimase 12 aasta jooksul 25.000 wõrra kaswanud, aga ainult 600 uut maja on selle aja jooksul juure ehitatud. Kui need 25.000 elaniku 600 uue maja peale jaaada, siis langeb iga maja peale 41,4 hinge, kuna keskmine elanikkude arv iga maja kohta Tallinnas umbes 18,4 on. Sellest wõime arwata, kudas wiimaste aastate elanikkude juurekasw korterite olusid veel kitsendamapidi.

Mõne teise wõõramaa linnaga võrreldes saame oludest järamise rõhuma pildi. Ühetoalisi korterisi oli:

Tallinnas	(1922)	68,6%
Tartus	(1897)	61,7%
Helsingis	(1919)	15,6%
Kopenhagenis	(1921)	9,5%
Zürichis	(1910)	5,6%

Sellejuures tuleb meil meelepidada, et siin mainitud teiste linnade ühetoalised korterid, nagu juba eelpool tähendatud, suurem ad on, sest et neil enamasti ka köök kõrwal on; teifeks peaks arwama, et meie linnad wõhke, ehitusmaa ja ehitusmaterjaalid odawamad peaksid olema, nii et me hoopis paremat wõrdluspilti oma linnade kasuts oleffime oodata wõinud. Aga meie elame otse halatsemiswäärilistes oludes...

Meil on ka wõimalik wõrrelda, kui suur elanikkude osa mainitud linnades suuremates ja wõhke korterites elab.

Tubade arv korterites:	1 tuba	2 tuba	3 tuba	4 tuba	5 tuba	6 tuba ja üle selle.	
Göteborgis	4,9 ^o / _o	50,1 ^o / _o	19,3 ^o / _o	8,1 ^o / _o	14,3 ^o / _o	3,3 ^o / _o	Kogu linna elanikkudest
Stockholmis	5,9 "	30,9 "	25,6 "	11,1 "	19,7 "	6,8 "	
Kopenhagenis	11,3 "	42,8 "	19,7 "	15,1 "	31,1 ^o / _o		"
Helsingis	31,1 "	29,9 "	12,1 "	8,8 "	5,4 "	12,7 "	"
Tallinnas (umbes)	72,4 "	13,6 "	5,5 "	3,2 "	2,3 "	3,0 "	"
Tartus	70,0 "	15,0 "					"

Inglismaa terwishoiu statistika tunnustab korterid, kus üle 2 hinge toa peale tuleb, elamisvahvadeks. Seda waadet omaks wõttes, liigitas ka prof. Dr. L. Rörber Tartu elukorterid, nagu tema nad 1897. a. rahwalugemise ajal leidis, ja ütles, et Tartu wärsma rahwa linnaosades elas 72 inimest sajast halvades korterites, 16% heades ja 12% keskmiistes. Aga Karlowa, Kalamehje jne. uulitsate piirkonnas leidis ta 85% elanikke halvades korterites. Jõukamate elanikkude linnajagudes elas 61% heades, 25% halvades ja 14% keskmiistes korterites. Nagu meie eelolewatest arwudest aimata wõime, on olud Tallinnas weelgi pöörajemad. Kui me korterid ainult kahte liiki seame, ühele poole halvad, s. o. ühe- ja kahetoalised, teisele poole kolmetoalised ja suuremad, siis saame järgmise pildi: sajast elanikust elawad:

	häädes krt.	halbades krt.
Stockholmis	63,4 inimest	36,6 inimest
Göteborgis	45,0 "	55,0 "
Kopenhagenis	43,9 "	56,1 "
Helsingis	39,0 "	61,0 "
Tallinnas	14,0 "	86,0 "

Suuremate Englise linnade kohta on meil kindlad andmed selle kohta, kui palju seal 100 elanikust niisugustes korterites elab, kus üle 2-hinge ühe toa peale tuleb. Need arwud on järgmised:

	sajast elanikust	
Londoni		16,6
Liverpooli	" "	7,9
Manchesteri	" "	6,3
Birminghami	" "	10,3
Bradfordi	" "	14,6
Leedsi	" "	10,1

Kõik need arwud ja mõrblused aitawad meil meie korteriolude wiletsust paljastada, kuid ainult aimata lastes, misugune ta olema peab. Kindlaid, usklikasjalisi andmeid meil — kahjuks — weel ei ole. Mis nii kitsad korterid ja nii tihed elamine terwislikelt tähendab, selle kohta ainult paar lauset teadlaste juust. Statistiliste tähelepanekute läbi on kindlaks tehtud, et suremus jeda suurem on, mida rohkem inimest ühes toas koos elab. Berlinis pandi tähele, et

1=toal. krt. 1000 elan. seast 163,5 inim. a. surid
 2=toal. " " " " 22,5 " " "
 3=toal. " " " " 7,5 " " "
 4=toal. ja suurem. " " 5,4 " " "

Teadlased kinnitawad, et suremus wärsmaates korterites kolm korda suurem on, kui suuremates korterites. Riimulaste suremus ulatab siin üle 50 iga 100 elawalt jündinud lapse kohta, kuna neist suuremates korterites ainult 8—10 sajast sureb.

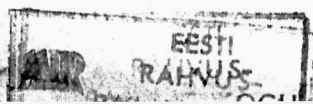
Külgehahtawad haigused, eriti tiisikus, laqunewad wärsmaates korterites kergelt laiali. Üks asjatundja nimetab meieaja suuremaks muhtlusets kopsuhaigusi, rinnulaste suremusest ja joomahaigust. Ta nimetab neid kõiki wiletsate korterite pahedeks ja ütles, et ilma korteriolude parandamiseta neist surmapahedest lasti jaada wõimalik ei ole... Prof. Rob. Koch ütles ühel kopsuhaiguste kongressil, et selle haiguse wastu wõidelda, on kasulikum rahwale häid korterisi ehitades, sest et rahwas heades korterites haigusele palju tugewam wastupanema on, kuna ka kõige paremad haigemajad haigust ärahoida ei wõi.

Meil walitseb arwamine, et korteriolud maal mitte nõnda halvad ei ole kui linnades. Kui ekslik see arwamine on, seda näitab statistika. Riigi statistika keskbüroo on 1922. rahwaluamise andmetest Järwa maakonna kohta mõnda awaldanud. Kõikwõttes loeme sealt korteriolude suhtes järgmist:

Raide linnas, Tapa- ja Türi alewis on 2111 korterit. Meist on **1443 ühetoalised**, s. o. 68,4%. Kahetoalisi korterisi on 15,6%, kolmu wiletsaid korterisi 84% — (juust naagu Tallinnas!). 720 ühetoalisi korterit on ühtlasi kõigid. 1762 korterit on ilma oma kosekita. Elanikkude läbistituse ühendus on Raides ja alewites iga korteri kohta 3,5, maal (külades) 4,5, s. o. kui linna- ja alewite elanikkudest 100 wõtta, siis on see **maal 129!** Tähenab: maal elatakse weel tihedamalt koos kui linnades...

Õstotsa on ainult Järwa maakonna kohta andmeid awaldatud. Meie oletame, et teiste maakondade andmed mitte juurt paremad ei ole. —

Ar 924 P
Ametiühisusline

Meie korteriolud on äärmiselt viletsad — niihästi liinades ja alevites, kui ka maal külad. Ja viletsad korteriolud on üheks väga kaaluvaks põhjuseks, et rahwa juurekasv äärmiselt väike, suremus — eriti rinnalaste suremus — sellega võrreldes kohutavalt suur on, tuua ju kõiksugu haigused viletsatest korteritest hõlpsasti alguse saavad — vaatamata teiste pahede peale, mis sellest paratamata tekivad. Need vastuvaidlemata tõsiasiad kõnelevad nõnda ränka, läbitungivat keelt, et meie riigivalitsus ja kogukondade valitsused kõige juurema jõupingutusega selle häda vastu peakid võitlema hakkama. Aga ka iga üksik isik peab selleks jõudumööda kaasa aitama. Eriti meene samm on w a j a d u s e f t a r u s a a m i n e ja selle laiendamise: parem korter ei ole uhkuse asi, vaid kultuuriline nõue!

Seenesest arusaadam, et eriti töölisklassi korteri viletsuse all kõige rängemini kannatab! Viletsus on õieti veel palju suurem, kui sellest arusaamine...

Riigikogus oli korterihäda lahendamise fiihinis 1. okt. 1923. kõne all. Wabar. walitsus wastas sotsiaaldemokraatlike riühma arupärimise peale. Kuna meie poolt — isegi kodanlaste tunnistuse järel — selle häda juurust ja ränkust vastuvaidlemata tõsiasijana kirjeldati, ja kuna isegi walitsuse aruandja seda salata ei wõinud, pani „Kriistlane“, hra Bauer, ometi liht ülemineku wormeli ette, mis kodanlike enannuse poolt wastu wõeti. Sellega tunnistas kodanline enamus, et temal arusaamine sellest hädast ja hädaohust puudub, mis korteri viletsus tähendab. Ta ütles sellega walitsusele, et see **rohkem teha ei tarwitse**, kui ta seni on teinud! Arupärimise puhul sai aga selgeks, et walitsus kangeleltki seda pole teinud, mis ta oleks teha wõinud.

Riigivanema, hra Pätsi, seletustest kajab see põhitoon läbi, et walitsus midagi teha ei saa, sest — riigikogu ei näita, kust selleks raha wõtta... Siljem selgus aga, et walitsus 1922. aasta jooksul 1500 miljoni marka rohkem ooli sisse wõtnud, kui kulude katmiseks waja oli. See raha oli töösturitele wälja laenatud. Seda teadis herra Päts, aga ta tegi siiski niisuguse näo ja käeligtuse, nagu ei oleks walitsusel kusagilt raha

wõtta! — Aga ka ilma sellela ometi walitsus esimeses jones kohustatud, oma algatuslega sissetuleku allikaid otsida ja leida. Kui juba kaudsete maksude läbi 1922. a. 1½ miljardi rohkem sisse tuli, siis kohime ometi julgesti oletada, et otsekohejed waranduse maksud, mis meie walitsustel seni täitsa filma paari wähele on jäänud, ka midagi peakid sisse tooma. Aga walitsus ei ole millegagi näidanud, et ta asja tõsiselt wõtaks.

Õfegi n. n. ehituslaenu, mis riigikogu algatusel korterihäda lahendamiseks määrati, ei ole walitsus mitte sinna juhtida osanud, kus häda kõige suurem, waid sellega on ka seal maju ehitatud, kus walitsuse aruandja enese sõnade järel — korterihäda sugugi ei ole! — Herra Päts püüdis imelikul kombel ka sellega selgeks teha, et meie oma korterite kütmise enamikulude pärast nõnda lahendada korterihäda sugugi ei wõi saada, nagu teiste maade elanikud, kus kütmise kulud wähemad on! Olugi, et hra riigivanem endistest aegadest kõneledes tunnistuse tuua katjus, kuidas just tema Wene ajal Tallinna korteriolude lahendamist plaanitsenud (sel ajal näis see temal siiski wõimalik olewat!), lastis ta olemisku kohta ainult niisuguseid hehliid kuuldawale, mis korteriolude lahendamist walitsuse poolt mitte oodata ei luba... Walitsus liikab parandamispiüide algatuse ja juhtimise enese pealt ära: mingu kuidas läh... ütles ometi herra riigivanem isegi seda, et ärgu otsitagu ikka walitsuse juurest abi, waid rahwas tekku ka ise — oma algatusel — midagi... Soolimata sellest, et kodanline laan ka seekord kajana tagasi hõlitas, riigivanema kõne olnud eriti riigimehelik, peame meie ütlemä, et waewalt midagi wähem riigimehelik on, kui niisuguse üldise häda juures öelda: rahwas tekku ise — ärgu nurugu ikka walitsuse juurest abi... On ju walitsus tähtsam osa rahwa „isest“, ta on rahwa „ise“ poolt walitsema walitud wõimjam orgaan ja just selle orgaani ülesannete hulka kuulub ka korteri viletsuse wastu wõitlemine. Ja meie ei tea ihtki riiki, kus walitsus enese selle häda wastu wõitlemise ülesannetest sedawiisi lahti oleks öelnud, nagu seda meie riigivanem herra Päts 1. okt. 1922 riigikogus tegi.

Rutseühitused saatte tegewusaruandeid, peakoosolekute kirjeldusi ja teateid tööolude ning juhatuse tähtsamate kawatsuste kohta.

Töölise walitus Inglismaal.

Inglise tööpartei ei ole taugeltki seda, mis meie tööerakond. Seal oli 1922. a. — 3.311.036 liikmeist, — 31.760. sotsialistlikkude ühingute liiget, ning 3.279.276 ametiühijuste liiget. Parlamendi saadikutest on $\frac{2}{3}$ liikmeid — sotsialistlikkudest ühingutest, ning $\frac{1}{3}$ ametiühijuslast. Särgmised 7 ministrit olid ametiühijustes mastutawatel kohtadel:

J. R. Clynnes — õppimata töölise liidu esimees — praegu Nord. pitkajaid ja ning walituse esitaja parlamendis.

J. G. Thomas — Raudteeliidu poliitiline sekretäär — praegu koloniaalmeister.

B. Gartschoru — Lõuna-Waleši mäetöölise jaoskonna ametnik — praegu postiminister.

S. Walsh — Lancashiri mäetöölise jaoskonna ametnik — praegu sõjaminister.

W. Adamson — Tise'i jaoskonna mäetöölise sekretäär — praegu Schotimaa minister.

G. Gosling — Weso- ja õppimata töölise liidu esimees — praegu teedeminister.

F. D. Roberts — Trükitöölise liidu liige — praegu pensioni-minister.

Särgmised ametiühijuste tegelased on täht-

satele kohtadele kutsutud, et võimalik oleks uut sihtjoont walitustegewuses läbi wiia:

Margaret Bondfield — õppimata töölise liidu naisosakonna juhataja — praegu Töö alam riigifekretäär.

F. Sodges — Mäetöölise föderatsiooni sekretäär — praegu Admiraliteedi fiviil lord.

C. G. Mmon — Postiametnikkude ühingu — nüüd admiraliteedi alam riigifekretäär.

G. R. Smith — Mäetöölise liidu esimees — nüüd põllutöoministeriumi alam riigifekretäär.

E. Shinwell — Ühinenud merimeeste ühingute organisaator — nüüd mäetööstuse departemangu alam riigifekretäär.

R. J. Davies — Toidu- ning maitseainete tööstustöölise liidust — praegu sifeministeriumi alam riigifekretäär.

W. Lun — 25 aastat Sorfshire'i mäetöölise ühingu tegew — nüüd meritaguse kaubandus-departemangu alam riigifekretäär.

Ning arwataw Wene saadik James D'Grady — õppimata töölise ühijusest — oli 1921. a. Wenemaa nälja aegu Rahwuswahelise Ametiühijuste Liidu wolinik Wenemaale abiandmise asjus. (R. A. L.)

Kommunistide wangistamise asjus.

Uwaldame E. sots.-dem. partei keskkomitee resolutsiooni kommunistide wangistamise asjus, sest et samal seisukohal asuwad suurem osa mittekommunistlikki töölise- ning teenijate organisatsioonide:

„Läbiharutades wiimastel päewadel ettewõtetud hulgalisi kommunistide wangistusi, ja filmaspidades,

et praegused wiletjad sotsiaalsed olud, kõige esimeses reas, nimelt päempäewalt kasvaw elukallidus ja tööpuudus wähema arusaamisega rahwahulkades wastumõttlikku pinda walmistawad riigitwaenulikule kommunistlikule kihutustööle;

et walitsewad kodanlised erakonnad oma tollipoliitikaaga, maksupoliitikaaga, majanduspoliitikaaga on kõige aja elukallidust ja üldse majanduslikku kitsust suurendanud, kuna sotsiaalsete olude parandamiseks töötawate rahwahulkade hulgades mitte midagi nimetamiswääriks ei ole ära teinud, mis tööliskulkades meelekibest ja protestimeeleolu sünnitab ning käsituma loomuga ja vähenteadlikke elemente kommunistide ridadesse tõufab;

et sedawiisi just walitsewate erakondade poliitika üheks tähtsamaks põhjuseks on, mis pärast Gestis kommunistide pörandaaluse ja pörandapealne kihutustöö wõrdlemisi joodjat pinda leiab;

et senifaua, kui walitus oma majandus- ning sotsiaalpoliitikat praeguses sibil edasi jatkab, kõik kommunistliku liikumise mahasurumiseks ettewõtetawad surwe- ja hirmutamise abinõud hulgaliste wangistamiste näol tagajärgel jäänud wõi koguni, üldist meelekibest weel enam suurendades, lausa wastupidiseid tagajärgi annawad;

et käesolewal juhtumisel, kus on wangistatud ajalehtede teadete järele üle poolteise saja inimese, seal hulgas terveid linnawolikogude ja maakonnandufogude rühmi täies koosseisus, suurem jagu wangistatud isikuid kahtlemata ainult sellepärast on kinniwõtetud, et nad walimistel on kommunistide poolt hääletanud, wõi enmast lastnud kommunistlikkudesse nimekirjadesse kandidaatidena üles wõtta, s. o. paljalt poliitilise meelsuse pärast;

et farnane poliitilise meelsuse pärast wangi-
gistamine demokraatlikus wabariigis täiesti
lubamata on ja põhjeaduse rikkumist tähenda-
dab;

et weel rängemaks põhjeaduse rikkumiseks
tuleb lugeda Riigikogu liigete wangistamist,
kuna seletamiskatked, nagu oleks neid kuriteo
pealt tabatud, tõhust armustust välja ei kanna-
mata.

Kõike seda filmaspidades avaldab Eesti
Sotsiaaldemokraatlike Töölise Partei Reflek-
sioonikomitee kõigewaljemat protesti põhjeaduse

rikkumise wastu kommunistide wangistami-
sel.

Ngajuguste effiseletuste ärakoidmiseks loe-
me tarmilikult allakriipsutada, et, protesteeris-
des põhjeaduse rikkumise wastu, Eesti Sots.
dem. Töölise Partei milgi kombel ei taha
poolehoidu avaldada kommunistide tegewuse-
le ja püüetele. Nende püüete ja tegewuse was-
tu on E. Sots.-dem. Partei ifka kõigest jõust
wõidelnud, jeda tegewust ja neid püüdeid Ees-
ti töölisklassile äärmiselt kahjulikkudeks pida-
des."

Hallitus Eesti ametiühifustes.

Seisan, tagurpidi minek, lõpp — nii wõik-
sime märkida paljude meie ametiühifuste te-
gewuskäigu astmeid paaril wiimasel aastal.
Kuhu on jäänud hulk maatöölise ühifusi, mis
ei koondunud tööstustöölise klass linnadeski oma
ühifustesse, mis tulewad kehtkohad, kelle otse-
kohejeks ülesandeks peaks ometi olema ameti-
ühifusliku liikumise elustamine, juhtimine ja
edaswiimine — need on küsimused, mis para-
tamata tõusewad igaihel, kes pole iikstõikne
meie tööliskliikumise wastu. On tundmus, na-
gu pureks uss meie ametiühifusliku liikumise
juurt, tehes ta fiduraks ja wirilaks. Kuigi
töölise palgad aastast aastasse ifka enam ja
enam on elufalliduse tõusust maha jäänud,
kuigi korterihinnad järkjärgult tuntawalt
tõusnud ja tööpuuduse tont fondiste kätega sa-
dandeid ja tuhandeid Eesti töölisest armuta
luupainajana kägistamas — ometi seisjavad
meie ametiühifused wäeti lastena nende näh-
tuste ees, laiuatades arusaamatuses kasa. Ei
ole juudeud ifegi niipalju korda saata, et
oleks ülewaade nendegi wäheste töölise elu-
mis-, töö- ja palgatingimiste kohta, kes järel
jäänud ühifustesse. Mis siin kõnelda weel siis
sihi- ja plaanikindlast wõitluse korraldamisest,
milleks ei jatku praegustel kehtkohadel ei os-
kust ega aega. Xerme nende tegewus on loon-
datud ühte tiiklipunkti, nimelt iga hinna eest
maksu mis maksab, teha maha sotsialiste —
walimata abinõusid ja wõtteid. See on kui
mingi tralling keft kõige suuremat häda. Need
on kommunistid, kes jeda trallingut juhivad,
nemad on meie ühifuste keftkoondused teinud
tegewõimetuteks. Oma äärmise jallimatuse,
wägivalja ja jõhkruksuga on nad eemale aja-
nud kõiki, kes oleks teistes tingimustes kogu
hingega tõmmanud kaasa ja aidanud tõsta töö-
lisorganisatsioonide wõitluswõimet ja jõudu.

Kuid see on pahe üks külg.

Ennejõulustel Riigikogu koosolekul sel-
gus aga, et terwe meie kommunistlik liikumine
on ifjemiselt usmata mäda. Kui kommunistid
tol korral Riigikogus jälle kord oma de-
monstratiivse kaitsepolitsei ärakootamise sea-
duseelõuga efinesid, teatas endine Rakwere
jaoskonna kaitsepolitsei ülema abi Uibopuu, et
terwelt 50% kaitsepolitsei agentidest olewat
pärit kommunistide ridadest. Kas see nii üle
terwe riigi on, wõi ainult Rakwere jaoskon-
nas — on teadmata. Kuid juba seegi, kui
iühes jaoskonnasgi nii suur protsent kommu-
nistliku promofaatorisi leidub, näitab, et asjad
jelles parteis ei ole korras. Wõib olla pole
Uibopuu andmed mitte täpsed, wahest on prot-
sent liialdatud, jeda ei tea, kuid ei saa ometi
parema tahtmise juures olematuks teha ja
maha salata asjaolu, et liihise aja jookkul on
nende kestel awalikuks tehtud promofaatorite
arm õige suur.

Tõsi, igas parteis wõib olla iüksikuid inime-
si, kes walimis on oma seltsimehi hõbeseklite
eest ära andma — jeda on alati ettetulnud,
ja tuleb ka edaspidi, aga wist ei leidu ühtki
parteid, kus see äraandjate hulk nii suur oleks,
kui komm. parteis.

Selles mõttes wõtsidki sotsialistlikkude riüh-
made efitajad Riigikogus sõna ja näitafid, et
kommunistide senine tegewus on pattunud head
pinda promofaatorite õitsemiseks nende partei
ridades. — Oma liigete saatmine kuuramise
otstarbel teistesse parteidesse ja töölisorganis-
atsioonidesse, alaline wõitkimine ja petmine,
mida poliitilise wõitlusabinõuks tarwitatakse,
teiste organisatsioonide liigete äraostmine jne.
— need on kõik wõtted, mis kaswatamad par-
tei inimeste hingeelu, mis lubab kõik — ka
oma seltsimeest ära anda.

Edasi nõuti, et kommunistid wõtku tõhise
uurimise alla — palju on nende kestel ära-

andjaid. Kui selle peale ainult lausa sõimuga ja teiste kahtlustamisega vastati, siis ei jäänud sotfialistidelgi muud üle, kui ainult hoiatada töölisklassi kommunistide eest, et ärast hoida asjatuid kannatusi, mis kinnivõtmiste jne. teel sihilikult tõdrahwa kaela veeretatakse.

Sama kordus ka edaspidi. Selle asemel, et armustuse alla võtta terwet oma seniist hukatusele ja prowokatsioonile wiivat taktikat ja uurida peefitjema löönud prowokatsiooni ulatust, määriti organifatsioonide efitajatele kaela otjus, mille põhjal hoiatajaid jelfimehi taheti töölisklassijst eraldada. Selle otjusega püüdsid kommunistid juhtida tähelfpanu oma halbtustelt mujale, iihltlasi warjates ja luues prowokatsioonile oma ridades weel paremaid arenemiswõimalusi.

On äärmiselt iseloomulik juft jee mõte, et töölifste efitajaid pandi tegema otjust asja kofta, millejt kellegil aimugi pole, ega saagi olla. Kuust mõifski jee kogu inimesi teada, kas ja kui palju on warjul kommunistide ridades prowofaatorifsi. Prowofaator on olemus, kes weid kõiki mõib teada, keda aga teifjed juft mitte ei tea. Aga kellegile neift juhtidest ei tulnud mõttesfegi, et jarnafe otjuse tegemine mõib kõige enam häwitada juft otjusetegijate enestte wastu ufaldust, näidates kuuwõrd kergemeelfelt ja pealiskaudselt küünufi küfitatakse. Aga, mis sellest, küfivad kommunistid — juregu

wälja kas wõi kõif ühifused, kui ainult nemad mõifsid muustata sotfialifste.

Ent ometi on jellel prowokatsioonil Eesti ametiühifusliku liikumise arenemise juhtes wäga kõifjed tagajärjed. Kui aastast aastasse oma metifsi tagatfaga ja warjatud promofatsiooniga iga wähegi aktiifsem tegelane kodanufele ohwriks tuuakse, siis peab lõpuks werewaeefeks ja fiduraks jääma kogu liikumine. Oldagu kindlad, et kodanufse wõimumehed ei jäta iihfti kommunistide rumalust ja mõttetut jaburdamifft oma heafks kaftutamata, et anda hoop hooi järele töölifliikumifsele. Ja niifaua, kui jattatfse seniist taktikat, ei liigu meie ametiühifused furnud punktifst. Kommunistid on meie töölifsiühifustes hallitufseks, mis mürgitab ja lõpuks häwitab terve liikumise elufjõu. Meed juured käeliguutufed ja werifjed sõnad ilma tarwiliku fifulife tööta ei jafja parandada penni wõrdfti töölifste rasket seifuforda. Seda nähtatfse juba mitme aasta jookfjul, ning jäetakse lihtfalt eemale.

Kuid loodame, et kommunistidegi mõju alla jattunud töölifjed lõpuks arufaamifsele tulewad, kuuwõrd tarwilik on pöörata praegu wiljatute rewolufioonilifste sõnakõlfjutamifste juureft tagasi tegeliku ametiühifusliku töö ja wõitlufse juure, mille abil iifsi on wõimalik tööandjaid jundida parandama meie töö- ja palgatingimifsi.

—s.

Riigiteenijate koosolek 8-tunnilise tööpäewa asjus

„Estonia“ kontfertsfaalis 22. jaan. 1924. a.

Koosolekust wõtab osa 2263 riigiteenijat. Sisfsejuhatusfeks teatab l.-efimees, mida liit kuue ja pooletunnilife tööpäewa kaitfeks 8 tunni wastu teinud on. Lühidalt. 1) efinenud tempelmarkadega warustatud (muidu heidetaiwat paber kormi), protestifirjadega wabariigi walitfjuse ees, 2) küfunud arstide arwamifst 8-tunnilife tööpäewa asjus, kelleft wastufjed saadi, mis seni maksuwufel olnud töötuidide arwu suurendamise wastu on. 3) korraldas käesolewa mittingu. Peale märgufirjade fifu lähemat selgitamifst, teatab, et käesolewale koosolekule on kutjutud kõiki riigifogu rühmade ja walitfjuse efitajaid. Koosolekule ilmunud wab. walitfjuse efitaja töö-hoolek. ministri abi hra Juurik on kofustatud ainult pealt kuulama, kuid ei mingifugufeid seletufi walitfjuse sammude kofta andma, mis koosolijate suurte pahameeleawaldufsteega wastu mõeti.

Rühmadeft on efitatud sotfiald. M. Martna kaudu. M. Martna selgitab lühidalt 8 t. tööpäewa maksmapanemise ja läbirääkimise

halbu külfgi ja nende tagajärge ülfse ja eriti meie oludes, kus tööttingimifsed wõimatu halwad. Wilefjad tööruumid, palgaolud, elukorter jne. kindlufseta olef homse päewa wastu, tööaja ja muude palgalifstel hädatarwilifkude seaduste puundumine jne., leiab, et wab. walitfjuse otjus riigiteenijate tööpäewa pikendada 8 tunni on tehtud poliitilifstel põhjustel, filmapilgul kui tema oma olemasolu kaalu peal on. Kirifpufutab alla, et enne otjusetegemifst oleks pidanud tingimata küfitama riigiteenijate kutfse-efituse arwamifst. Ml. Martna teatab, et j.-d. rühm riigifogus walitfjuse tööpäewa pikendamise otjuse wastu teenijate nõudmifsi kaitfma saab. Sõna wõtawad paljud ametnikud mitmest ametkonnast, kes kõif umbes sama toonitawad.

Tähendatasse, et lõunawaheaeg teeb asja weel halwemaks. Suurem osa teenijaid ei jaa jeda aega lõunakäimifseks, mitmesugustel põhjustel, kaftutada, kuna wiibida tuleb ikkagi tööruumis. Suurenefs seedimisorganide,

lopsi, jne. haigete hull, kelle arstimiseks riik juuri summasid andma peaks. Töövõimjatuse tõstmist, asjaajamise käigu kiirendamist jne. jaadakse kätte otstarbekohase töökorralduse, — jaotuse — lihtjastamise läbi ja teenijate töö- ja elutingimiste parandamise kaudu. Selgub, et igas ametkonnas ametnikkude ning näib ka juhatajate seisukoht 8 t. tööpäeva asjus eitav on. Kriipsutatakse alla, et valitjuse samm poliitilise tagamõttega on, kitsa filtkonna huvidele, kes riigi raha ja hea käekäiguga spekuleerivad, tuuakse ohvriks palgateenija — proletariaadi huvid. Mõnust tehti posti-telegraafi teenijatega — jõuti riigiteenijateni ja minnakse edaspidi tööliskonteni, kellele võib olla 10—12 t. tööpäeva pikkuseks määratakse. Näidatakse ära, et riigiteenijad oma seisukorda ei paranda mitte palvekirjadega, vaid ainuke mõjuv abinõu oma seisukorra kaitsmiseks ja parandamiseks on: ühistunnet kasvatada teenijate seas, ühineda ja korraldatud jõuna aktiivselt välja astuda, kui vaja töötajistuse või streigiga. Aktiivse väljaastumise poolt kõnelejale, kes mingisuguseid järelandmisi oma nõudmistes ja valitjusega kauplemist ei luba, avaldatakse tormilist kritiiki, kuna üksainuke kõneleja, kes 8 t. kaitseks räägib „maha“ ja „välja“ karjuti.

Esitatakse 3 resolutsiooni. Teine resolutsioon, kus nõutakse, et keskkliit jät korral, kui valitjuse töötundide arvu 6,5 peale tõsta tahab, töötajistust organiseeriks, jääb hääletamisel vähemusse, samuti kolmas, kus nõutakse wab. valitj. 11. jaan. 8 t. tööp. asjus tehtud otsuse täies ulatuses. tagajärgemist ja liidu juhatusele talituse viiis, kui see nõudmine täitmist ei leia, wabadus jäetakse. Wastu võetakse keskkliidu poolt esitatud järgmine resolutsioon:

„Tallinnas asuwate riigiteenijate üldkoosolek, toetades demokraatlikele põhimõtetele ja täies ulatuses heaks kiites riigi ja omavalitjuse teenijate keskkliidu poolt astunud samme 6½ tunnilise tööpäeva kaitseks riigiasutustes, leiab, et wabariigi valitjuse kawatjus 8-tunnilist töö-

päewa sissepeada ebaõnnestanud katse on. Se-niajani, kui riigiasutustel puuduvad ajatohajed põhimäärused, kindlad töötawad, asjaajamist lihtjastaw kord, oluforda ja wanaduse põlwe parandawad ning kindlustawad teenistuse ja pensiooni seadused, walitjemas terwishoidlikelt halwad töötajimised, libedust jünnitaw õig-lusetus palganormides, ning üldine korter-kriis, ei jaawutata pikaajalise kurnawa 8-tun-nilise tööpäeva määramisega loodetawaid taga-jär-jeda enam, e. ka kawatsetaw 1½ tunni-line lõunawaheaeg riigiteenijatele praeguse ma-janduslike kitskuse juures ennem wäsitawaks, kui lohutawaks wahendiks muutub.

Üldkoosolek protesteerib kategooriliselt w. w. poolt kawatsetawa tööpäewa pikendamise wastu, ja teeb keskkliidu juhatusele ülesandeks w. w. j. a. 11. jaan. otsuse muutmise nõudmise asjus wankumataki kindlaks jääda, selle juures ka seda silmaspidades, et meie asutustes, kus waimline töö 8-tunnilise põhimõtte järele töönormidega kindlaks on tehtud, töönormid saatsid üldise riigiasutuse tööpäewa pikkuse kohajelt määratud, — ja toetab keskkliitu selles nõudmises kõigi seadusliste abinõudega solidaarset.

Lõpuks kannab Tallinna osak. esimees ette Läti riigiteenijate kutseühijuste kaastundmus-telegrammi, mis kiiduwaldustega wastu wõet-akse. Otsustatakse jaata wastutelegramm.

Koosolek lõppes kell 11 õhtul.

See riigiteenijate koosolek oli osawõtjate rohke poolest wiimase aja kohta haruldane ja kahjatseda tuleb, et liit ainult ühe punkti — tööpäewa pikenduse — päemaforda wõttis, kuna palgaküsimus, mis elufaliduse tõttu wiimajel ajal iseäranis walusaks päemaküsimuseks, välja oli jäänud. Seda enam oleks pi-danud ta päemaforras olema, et keskkliidu mär-gufirjades, millest hra Laak sissejuhatuseks kõ-nules, palkade tõstmist nõutakse, kuna koosoli-jatelt wõimalus wõeti selle üle mõtteid waheta-da, waid ainult mõõdamines, seda küsimust riiwata wõidi.

Riigiteenijad ja kahesatunniline tööpäew.

Dieta mitte küll enam kahesatunniline, sest wahepeal on ta juba seitsmetunniliseks kok-fu sulanud. Walitjuse on wajalise leidnud oma otsust redigeerida ja järelandmisi teha.

Smelikult saabus küll see kahesatunnilise tööpäewa otsus! Ta tuli üllatusena kui kõue ilm keset pakkast talwe. Ei mingisuguseid läbi-kaalumisi, ei mingisuguseid harutusid, mis jar-nase tähtsa otsuse puhul ümtingimata oleksid

pidanud olema, waid walitjuse otsustas ühe-meelselt riigiteenijate tööpäewa pikendada 8 tunni peale, lisaks 1½-tunniline waheaeg. Olge lahked, ärge nurijega, wõtkte wastu!

Ent kas on wõimalik mitte nurijeda, kas on wõimalik rahul olla!

Ei ole jünnis küll riigiteenijal arwustada meie kõrget walitjust — „riigi aju“, kelle kõik otsused peaksid saabuma põhjalikuma järelda-

lumise wiljana, ent siin ei saa enam kõige alandlikumgi riigiori tagasi hoida oma paha-meelt!

See on ju ometi äärmine hoolimatus riigiteenija vastu!

Meie riigiisad on kuulnud, et kuskil Lääne-Euroopas riigiteenijatel kahetsatunniline tööpäev ja waja jeda kiiresti ka meil teostada! Kui nad oleks leidnud kuskil Lääne-Euroopas 10-tunnilise riigiteenijate tööpäewa, taewapärast, nad oleks ka selle teostanud! Wõi siis palju puuduski: poolteisttunniline tööwäheag ei ole meie oludes nii kui nii kasutataw ja nii oleks muutunudki tööpäew juba 9½-tunniliseks... Tsemistamiswäart, et meie riigiisad just selle hälwema oskawad Lääne-Euroopast wälja otsida! Nagu oleks see ideaal, nagu oleks see Lääne-Euroopastki lõpuliikult fikseerunud, praktiliseks ja tulusaks tunnustatud! Kas ei teata siis meil, et sealgi tendents tööpäewa lühendamiseks olemas, et sealgi sellega weel sugugi rahul ei oida. Miks ei wõeta meil eeskujuks riike, kus heade tagajärgedega teostatud 6-tunniline tööpäew!

Ja kuigi wõetakse eeskujuks Lääne-Euroopa riike, kus teostatud riigiteenijate kahetsatunniline tööpäew, miks ei wõeta siis armesse ka neid olusid, milles seal ametnikud töötawad?! Seal on eeskujulikud tööruumid, jöögimajad, wannid, tuhid, kättesaadawad liikumiswahendid, soodsad elamistingimused, korteriolud jne.

Kuid jätame eeskujud ja harutame asja teisest küljest.

Leitakse, et meie riigiasutustes tehakse tööd liig wähe, et koosseisud suured. Et tööd rohken tehtaks — lihtne abinõu — tööpäewa pikendada! Taewas küll! Tööd wõib ju teha ka kakskümmendneli tundi ja lõppude lõpuks ometi wähem, kui kuue tunniga. Siin juhtuagu tähelepanu tööproduktiivsusse peale. Ja tööproduktiivsus ei tõsteta mitte tööaja pikendamisega! Nii, just, wõib riigiteenijat küll logelema õpetada, sest wähe on küll farnaseid raudseid inimesi, kes juudawad täie inimga 8 tundi töötada. Ei siin waja leida abinõusid, kuidas meie keerulist asjaajamist lihtsustada, kuidas tööd lihtsamini ja kergemini teha. Ei maksa jälle eeskujuni minna otsima Lääne-Euroopast, seal ei ole asi ka weel sugugi nii wäga eeskujuline!

Meil tammutakse kui nõiutud ringis: katjutakse nii, katjutakse naa, kõneldakse palju lihtsustamisest, kuid tagajärg on — asi läheb ikka hullemaks. Ja nüüd siis ainus pääsetee — tööpäew pikemaks! See waid kõige suurem wäesufetunnistus meie juhtivatele organisatsioonidele.

Meie riigiteenija ei ole sugugi niisugune logard, kes rõõmu tunneb waid aja furnukslõomisest. Meie riigiteenijad ei ole seni weel midagi jätnud tegemata, — töötawad ülegi aja, kui eraforralised tööd jeda nõuawad. Kui aga tuleb ette farnaseid juhtumisi, et mõnes kohas ametnikud töösse ja paberiwirnadesse upuwad, teijes kohas aga haigutades laua taga tufuwad, millest kõneleb siis see?! — Riigiteenija peab olema igapäewane selle tunnis-taja, kui palju meil tehakse tüüja tööd ja kui palju näritakse asjatalt waimu. Riigiteenija ei tohi armustada, ta tehti, mis talle teha antud ja olgu wait. Ja ta on ka wait olnud.

Uga kui pill lõhki aetakse, ei saa enam wait olla. Riigiteenijad protesteeriwad! Waewalt leidub ametkondi, kust poleks tulnud pikki protestikirju, mis warustatud kõikide ametnikkude allkirjadega. Wastuwäited kahetsatunnilise tööpäewa vastu on kaalunud ja mõjuwad. Waewalt makfab neid hafata siin kordama, nii ajakirjanduses kui ka mujal on neid küllalt juba korratud. Nii palju küllalt, et nad pähe on kulunud.

Kellele nad aga wähematki küllma ego sooja ei walmistanud, oli walitus. Walitjuse kõrwad olid kurdid sellele üldisele protestile. Wiimaks waid kuulbus seal midagi, et — waatame, mis nad weel kõnelewad, siis otsustame asja ilhe ropsuma...

Ja walitus oli sunnitud omale teijtkorda wäesufe tunnistust andma. Leides, et tööpäew siiski ka lühem wõib olla, kui kahetsatunniline, et jaab läbi ka seitse tunniga... Kas nüüd siin ei lähe huffal! Kuidas wõis ometi walitus oma otsust muuta, kui sellest pääsmine olenez, kui see ilmtingimata ja paratamata wajadus oli! Tähendab — walitus sellega tunnistas isegi, et ta esialgse otsufe liiga uisapäisa tegi!

Kuid oma jonnid ei wõi siiski jätta: wäheajast on waja ometi midagi järgi jätta, kas wõi pool tundigi, ja et tööpäew siiski pikendatud oleks, ka tööpäewale pool tundi otjal...

*

Wiimane üldine riigiteenijate koosolek „Estonias“ pidi tööpäewa pikendamise asjus seisuks wõtma. Harutati, tehti palju sõnu, korrati jedasama, mis üldiselt juba tuttau, kuna asja oleks wõinud kiirelt ja lihibalt oien-dada. Oletasin, et kefliidul on kõik juba läbi kaalutud, läbi töötatud, et esitab koosolekule waid asjalikud refulatsoonid asjalikkude motiividega ja kõik läheb libedasti. Selle asemele hakkab aga kefliidul esimees oma kõneosawust imonstreerima. Ja nii lõpuks need oru-anded lehtadelt, milleks oli see wajaline?! Kas meeles loomiseks! Minu teada esitajid

pea kõik ametkonnad oma protokollid, kus kõik motiivid ja ametkondade seisukohtad üles tähendatud. Sellest materjalist oleks võinud ju keskliidu juhatus ometigi midagi välja töötada!

Kui aga asi resolutsioonideni jõudis, selgus et selles asjas keskliidu juhatus peaaegu midagi polenud teinud, ehkki algul tõendati, nagu oleks juhatusel mingisuguseid resolutsioone. Mõistatades veel kehtivaid valimis mingisugune resolutsiooni määras, millest aru ei saanud, kas ta oli keskliidu juhatus või keskliidu esimehe oma (resolutsiooni esitades kõnes esimees vahestas enesest, vahest juhatusest). Selles resolutsioonis peegeldus kõige selgemini keskliidu saamatus ja kõhklamine, kartus astuda kindlaid, otsustavaid samme.

Mis kõige hullem — resolutsioon löks koosolekul läbi, nii armetu kui ta ka oli! Ei saa jeda muu resultaadiks panna, kuid et koosolejad olid üleliigsest sõnade uputusest väsinud, ei suutnudki wast jüveneda sellesse pitasse segasesse resolutsiooni, oletasid wast, et mis keskliit teeb, küll see ikka on hea. Koosoleku meeoleolu oli algul igatahes kõreameelsem ja nõuti otsustavamaid samme. Et aeg juba liig hiline, oli resolutsioonide vastuvõtmise ajaks üle poolte koosolejaid lahkunud.

Mida ütleb see resolutsioon! Mitte midagi rohkem, kui waremini saadatud protesti kirjadki! Mis tähendab see „solidaarselt“ seal resolutsiooni lõpus? Seft saab mõist küll aru ainult resolutsiooni kokkuseadja ije.

Resolutsioon nõudis kaheksatunnilise tööpäeva äramuutmist. Siis, Walitsus tuli wastu ja muutis 8-tunnilise tööpäewa ära! Sa mis nüüd teha? Või on keskliit rahuldatus? — Riigiteenijate juur enamus aga mitte. Nad on protesteerinud tööpäewa pikendamise wastu, mida tõendavad allkirjadega warustatud protestikirjad.

Riigiteenijate kutseliingute juhatused on tegu võimetud. Teguvõimetu on ka keskliidu juhatus. Sinna on walitud rahulistel aegadel inimesed, kes wast küll rahulikul ajal suudavad asju ajada, kuid kui waid otsustawalt tegutseda ei ole mehi. Riigiteenijad on peata. Sa kes ses süüdi! Riigiteenijad ije.

Kuigi keskliidu juhatus on lahkunud mööda soodsa aja, ei wõi meie riigiteenijad sellepärast loobuda end digustatud nõudmistest. Meie jääme oma juure! Mitte minutitki juure, mitte mingisugust tööaja pikendust, ei ka mingisugust mahaeaga, mis asjata riigiteenija aega raiskab ja riiklistes huvides kahjulik! Ennemini maha see pooltundi, mis niikui nii juba kuuetunnilisele tööpäewale otja topitud!

Kui lepime nüüd seitsme tunniga, oletades, et pool tundi ikka palju ei tähenda, siis wõtte arwesse, et see on eelmise pikendusega kokku juba tund. Wõite kindel olla, et aasta-käbe pärast tuleb weel pool tundi takka peale. Sa kui mitte korraga, siis pikamisi on ikkagi 8-tunniline tööpäew käes.

Walitsus ignoreeris riigiteenijate kultuurhariduslisi piirideid, tal ei ole tähtis, et riigiteenija õpiks, koolis käiks, et ametliku waimline tasapind tõuseks, kaswaks intelligentus. Ei — walitsus tahab produtseerida riigiteenijast mingisuguseid Wene Ananii Ananiewitšisid, kes muutudes waimliselt nürinuteks automaatideks oleks walmis ülemuse käsu peale kas wõi kindisulga sööma. Ei ole ülekohtus, kui riigiteenija tarnase waimlise tauglusega äärmise wõitlusse astub.

Igatahes on riigiteenijate tööpäewa pikendamise katse alles äärmiste parempoolsete esimehe samm. Wõib kindel olla, et selle taga seisab teine kawatjus: töölise tööpäewa pikendamine. Wõi kuidas siis muudu õiget waheldorda waimlise ja füüsilise töötajate tööaja wahel alal hoida!...

Lugege waid „Raja“ ja waadake, mis tema riigiteenijate 8-tunnilise tööpäewa asjus pajatab! Lugege ja imestage. Sa oleks seal midagi waimukat! Ei. Imestage waimu wae suft!

Need olla pahempoolsed elemendid riigiteenijate hulgas, kes kaheksatunnilise tööpäewa wastu sõdivad, arusaajad riigiteenijad aga saamat aru täiesti 8-tunnilise tööpäewa wajuadusest ja toetawat jeda! Kuid olen kindel, et „Raja“ meestel endi kümnest näpust küll jätuks tarnaste arusaajate riigiteenijate ülesugemiseks.

Õsrand on „Rajale“ oma waimu annud ja ta on leiduse teinud, et 8-tunniline riigiteenija tööpäew riigi hukatusest päästab, aitab kinni katta kõik need augud ja lõhed, mida „Raja“ meeste poliitika riigile lõrnuud.

Ühes asjas wõitwad „Raja“ mehed oma töö üle rõõmu tunda — nad on hulga kontumuniste riigile juure soetanud.

Riigiteenija protesteerib mitte waid 8-tunnilise, waid ka 7-tunnilise tööpäewa wastu. Mitte üks minut juure! Küllalt on juba kaubeldud, waja astuda otsustavamaid samme. Mitte waid seljataga kiruda ja wanduda, waid julgeda ka awalikult enda eest välja astuda — kas wõi streigiga!

Riigiteenija.

Wabrikud pandakse pühadeks seisma — töölised jäetakse kõige raskemal ajal ilma teenistufeta.

Tallinna- ja üleüldse Eesti töolistel on see pruuk waluvalt tuttav, et wabrikud ja tööndused jõulu eel seisma jäetakse ja alles peale uut-aastat uuesti käima pandakse. Wabrikandid ütlevad, et töönduste käimashoidmine pühade waheajal suuremaid kulusid sünnitawat, kui harilikul ajal, sellepärast olla kasulikun, neid juba kuni pühade täieliku möödajõudmiseni täitja seisma jätta...

Wene võimu ajal ei olnud töölisel „luba“ selle vastu protesteerida, waid ta pidi tahes wõi tahtmata sellega leppima: politsei istus nuudiga kaelas! Nüüd on meil aga riikline iseseiswus kätte mõidetud, maad walitseb meie oma meeste walitus. Meil on oma töö-ministeerium töökaitse osakonnaga. Aga mainitud Weneaegne pruuk kestab edasi, töökaitse ei leia ikka weel teostamist, kuna aeg selleks enam warane ei ole.

Jõulu eel jäeti Tallinnas järgmised wabrikud seisma: „Atlanta“ wabrik — 74 töölisi — jäi 15. detj. päriselt seisma. 15. detj. peale kuni 7. jaanuarini jäi seisma Balti puuwilla wabrik 2000 töölisega; Maheeri keemia wabrik — 22. detj. — 2. jaanuarini, 139 töölisega; I Eesti Kroomnaha wabr. — 45 töölisi — 22. detj. — 7. jaanuarini; Si marine — 369 töölisega — 22. detj. — 7. jaan.; Peetri laewawabrik — 185 töölisega — 21. detj. — 7. jaan.; Estimaa nahawabrik — 59 tööl. — 22. detj. — 2. jaan.; Dwigatel — 138 tööl. — 22. detj. — 7. jaan.; Tseluloose wabrik — 933 tööl. — 22. detj. — 2. jaan.; Lutheri wabrik — 1655 tööl. — 22. detj. — 2. jaan.; Sohanjoni paberiwabrik — 215 tööl. — 22. detj. — 2. jaan.; Markel Makarow — 201 tööl. — 22. detj. — 7. jaanuarini. Kõrku

6113 töölisi,

perekonna liigetega kõrku u. 20.000 inimest, kes selle all kannatama peawad! Ja seda just talisel, pakase tuleku ajal, pühade ajal, kus igal inimesel wajadused ja wäljamised suuremad on, kui harilikul aastajal! — Need 6.113 töölisi kaotawad kõrku pühadewahelise tööseisakuga üle 56 tuhande tööpäewa. Sga päewa palgaks 180 marka armates, kaotawad nemad

üle 10 miljoni marga!

See on summa, millega nemad oma eneste ja perekondade hädaliste wajadustest mõnda

oleksid katta mõinud, mis neile aga nüüd kaduma on läinud. Ja mitte ainult neile: ka Eesti majandusele on see summa kaduma läinud, sest see töö on tegemata jäänud ja — kaupmeestel jäi selle wõrra kaupa müümata. Sest teadagi, et töölised selle raha eest enestele tarbeaineid oleksid ostmud...

Meie ei hakka siin teistest tööndustest seimajätmistest kõnelema, sest vähemad ettevõtjad ei ole oma sellekohasest tegemusest töökaitse osakonnale teada-andina weel mitte kohustatud, ehk ütleme: weel mitte, sest teistes maades kuuluwad ka vähemad tööndused ja töökojad töökaitse järewalwe alla, ja — meie arwates wajak Eesti tööline wäikeses ettevõttes nõndajama seaduslikku kaitset, nagu mujal. — Tahaksime meie aga praegusel silnapilgul ka wäikeses tööndustes pühade waheaja tõttu kadumaläinud palga arwesse wõtta, siis tuleks meil kahtlemata weel mõnikümmend tuhat tööpäewa ja mõni miljon marka rohkem arwesse wõtta, mis töolistel ja nende perekondadel kaduma on läinud, sest et seaduslik töökaitse mitte ajakõrgusel ei seis, ja et ta selleski ulatuses, mis praegune puudulik seadus temale võimaldab, töolistele kasuks tarwiliku hoolega tegelemine ei ole.

See põhjendus, et töösturitel tööndusi jagedate pühade pärast kahjulik olla tegemise hoida, ei wääri töölise seisukohast mitte niisugust hindamist, ja iga korraliku riigi töökaitse seadused kaitsewad töölisi seesuguse kahjutegemise eest. On kõigile teada, et töölise palk madal on, ja mitte seda ei võimalda — eriti aga praegusel ajal, kus palgad meil ligikaudu poole madalamad ja tarbeainete hinnad jällegi ligikaudu poole kõrgemad on, kui näit. enne sõda, — et tööline oma harilikult äärmiselt madalast palgast selleks tagawara koguda ja pühadewahelised tööseisaku ajad üle mõits elada. See peab aga ka walitusel teada olema ja rahwa-, riigikodanikkude huwide pärast ei tohiks Walitus selle vastu tuim ega hoolimata olla.

Ettevõtjatel ei ole mitte teadmata, et riiklikult kindlaks määratud pühad olemas on. Kui nende olemine tööstuse saaduste hindade peale tõstwalt mõjub, siis peawad töösturid seda hindade kalkuleerimise juures arwesse wõtma. Sgatahes ei tohi see mitte lubatav olla, et töösturid sellesarnaseid, nende arwates ülearu kulusid töolistele peale tõukawad. Kuna riik töösturitele kaitset pakub ja nende

olutingimisi riikliste abinõudega hõlbustab, võib ja peab tema teistpidi siis ka selle peale vaatama, et tööliste huvid wabrikantide omawolilise tegewuse tõttu ei kannataks. Kriti aga meil, kus riik, j. o. Walitus tööstust ja kaubandust miljardiliste laenudega on toetanud ja kuna ka seksjamaks otstarbeks, alles 20. detsembril riigi kulla tagawarast kaks miljoni kuldrubla Riigikogu poolt nõudis ja ka sai; ja kuna ka 1922. a. riigi sissetulekute ülejäägist

1,500 miljoni marka,

mis kaugele juuremalt osalt waejemate rahwalitide kaudsetest maksudest kokku ei tulnud, töösturitele ja kaupmeestele toetuseks „laenas“, oleks Walitusel jeda enam põhjust ja küllalt võimalusi olnud tingimiseks teha, et wabrikandid, kaupmehed ja muud ettevõtjad töölistega ja teenijatega nõnda omawoliliselt talitada ei võiks, nagu mainitud pühade wahaeagne tööde seisumajätmine ja alalised lahtilaskmised sellest tunnistust annawad. Walitus ei ole selle wastu wõimetu, kui ta ainult oma wõimu ka tööliste huwides tarwitada tahaks.

Töölised ei tohi selle peale kauem ükskõiksest waadata. Kõigepealt ja järeljätmata tuleb töölistel endid ametiühijustesse koondada ja sellega jeda paratamata tarwilikku alust luua, mille peale toetades nad oma huwide kaitseks mõjuga wälja astuda wõiwad. Geistkätt tuleb nõnda, et tõsised töökaitse seadused maksuwõlele pääseksid. Kriti tuleb ka selle peale rõhku panna, et igas töönduses n. n. tööliste wanemate esitus oleks ja et sellel ka

tõepoolest midagi wõimalik oleks ütelda. Need nõukogud oleksid selle wastu pidanud waidlema, kui töösturid omi wabrikuid pühade wahajal sulguda kawatseksid. Wastuwaidlemise peale ei oleks siis ka herra minister Amberg ütelda wõinud, et temale ei olla asjast teadust antud, nagu tema 20. detj. Riigikogu koosolekul tööpõuduse suhtes ütles.

Meie arwates on aga tööliste organiseerimisel selles suunas ainult siis mõtet ja soowitawat tagajärge, kui see meie riiklike iseteiswuse alusel ja demokraatia põhimõtte raamis juuhib. Minult sel teel on wõimalik tagajärge jaawutada, sest meie riikline elu ja seadusandlus on demokraatia põhimõttele rajatud ja see korraldus ise wõimaldab ka nende abinõude tarwitamist tööliste organisatsioonide poolt, mis demokraatia parandamiseks, tööliste huwilele soodjamaks tegemiseks wajalised on.

Organisatsioonid, kellel ainult meeleawaldamine sihtis on, kes meie riiklist iseteiswust eitawad, kes demokraatia põhimõttest midagi ei oota, kes ikka ja alati praeguse Nõukogude Wenemaa poole ihkawad ja kinnitawad, et jealne eeskujui meile kõlbulik on, eksiwad — meie arwates — wäga rängalt. Oletame, et Eesti jälle Wenemaaga ühineks. Meie jaaktime siis nende olude kaasmaitsejateks, mis Wenemaal walitsewad. Need aga ei ole kaugeleki paremad kui meie omad, waid on weelgi halwemad! Arwatamasti jõuame siis oma olude parandamise piüüetega oma riiklijes raamis paremini edasi!

M. Martna.

3. jaan. 1924.

Töölisliikumine Eestis ja wäljamaal.

Tööta tööliste abi ning tööd.

Tööta tööliste arv on wiimastel kuudel nii suuresti kaswanud, et juba laialised töölis- hulgad Tallinnas, Narwas ning Tartus wäljapääsematu seisukorras on. Seegi neil töölistel, kel tööd on, on nõdala tööpäewade arv kahanenud. Paljudes ettevõtetes tehakse tööd ainult 3 kuni 4 päewa nõdalas. Töölised on sõjast alates nii wiletsates palgaoludes töötanud, et wastastikuse ning omaabi peale mõteldagi ei ole. Riigi- ja omawalitused peawad siin rutulisi abinõusid tarwitusele wõtma.

Riigikogu alamkommisjonis olemat küll 25 miljoni marka wastu wõetud tööta töölis- tele töõde korraldamiseks, kuid sellega tuleb

rutata. Kui seegi summa üsdeelarwe korras alles maksma hakkab, siis kulub weel selle summa kinnitamiseni kuud poolteist ära. Abi on aga kohe waja. Tööta töölisetele summade määramine peaks otsekohe Riigikogu päewakor- londa wõetama tema esimehel istumisel.

Üldse on ühiskondliste tööde asjus, ainult Tallinnas kuulda, et neid juba lähemal ajal korraldada võiks. Narwas ja Tartus arwa- takse ainult kewadeks tööta töölisetele tööd lei- da, kuna kõige raskema aja jaoks — talweks — neil linnadel mingit tööd korraldada wõi- malik ei olemat! Peab aina imestama meie omawalituste ükskõiksuse üle ses asjas! Kões- olem tööpõudus ei tulnud mitte sugugi jär- ku ning ootamata, juba süütel oli ette näha, et talweks tööpõudus terawaks muutub, ja

eriti omavalitsused oleks pidanud eestöid aeg-
jasti tegema, et töblistele nende rasket seis-
forda wähegi fergendada.

Tallinnas on otfsustatud natuuras abi an-
da töbta töblistele, fusjuures ained on kindlaks
määratud, mis iga abisaaja päewas saab, ni-
melt: 1 nael leiba, $\frac{1}{4}$ naela suhkrut, 4 n.
loomaliha, 2 n. kärtulid, $\frac{1}{4}$ toopi piima ning
nädalas 2 naela heeringaid ja 2 n. tangu.
Otstarbekohasem oleks wist küll kui töbta töb-
listele toiduainete kaart päewase abirahajum-
ma suuruses antakse, ning töbline aineid abi-
raha piirides walida wõiks.

Töbta töbliste koosolekul 3. weebuaril
waliti ära töblistesitaja töbta töbliste toetus-
andmise kommisjoni ning kommisjoni, kes
abisaaja majanduslise seisuforruga tutvuneb.

W. maste andmete järele oli Tallinnas
üle 1000 töbta töbliste. Marwas kawatse-
takse owada töbta töblistele toitluspunktid.

Tartus on töbta töbliste registreeritud:
iöbbrjes — 770, ametiühisuste keskdufogu-
s 1119 ja Toigeri büroos 425, fusjuures need
armud käiwad isikute kohta, kes ainult ühes
kohas registreeritud.

Pühade waheaja töbseisak Tallinna ja Tartu wabrikutes.

Tallinna tehased:

Balti puuwilla wabrik jäi seisata
15. detsembrist ja seisis 8. jaanuarini. Wab-
rikus töbtas 1800 töblist. Nowembrifus teh-
ti neli päewa nädalas tööd, 1. detf. kuni 13.
detf. aga 5 päewa nädalas. Töblistes said 16.
detf. weel täie palga, sest kahe nädala palk mak-
setakse harilikult tagant järele. 8. jaanuarist
töbtas wabrik jälle ainult 4 päewa nädalas.
Jaanuaris hakati palka nii maksma, et jee 2 nä-
dalaks enam sisse ei jää.

"Dwigateli" tehases on umbes 300
töblist. Tehas jäi seisma 22. detf. ja seisis 7.
jaanuarini. Tehasel praegu uusi tellimisi ei
ole.

A.-s. "Imarise" tehäs seisis 23. det-
sembrist 7. jaanuarini. Töblisti on 170 amet-
nikke 36. Töbtellimistest olemat puudus, mil-
le tõttu tahetakse wist töbliste arwu wähenda-
da 150 peale.

Peetritehas seisis 21. detsembrist kuni
7. jaanuarini. Töblisti on täh. tehases 100,
ametrnikke 34.

Metallitehastes on pühade waheaeg pe-
rasjalikult jellepärast nii pikaks määratud, et
meie aaksjeda küteteludest, mis ühe ehk paa-
zipäemane töbtamine pühade waheajal teeks.

Maageri *eemiatehas seisis 22.

detf. kuni 2. jaanuarini. Rahalise kitsikuse
pärast oli siin hiljuti töbliste palgamaksimil
wastfusi.

Bõhja paber- ja puupapimab-
rik töbtas peajasjalikult Wenemaa tarwis
töblisti on 1000 ämber. Wabrikul on lootust
Wene- ja Prantf. smalt uusi tellimisi saada.
Töbliste arwu vähendamist lähemal ajal ette
näha ei ole.

Johanson'i paberiwabrikus
wähendati 1. detsembrist töbliste arwu 178
pealt 148 peale. Wenemaa tellimised suu-
eti täita 1. detsembriks, niitid töbtas wabrik sisetu-
ru jaoks. Wabrik seisis 23. detf. kuni 2. jaa-
nuormi.

Sama piff pühadewaheline seisak oli Lu-
theri wabrikus, kus oli enne töblisti 1058,
misfugune arw tõusis detsembrifkuul 1148 pea-
le. Lutheri wabrik on ainuke suurtoöstusline
ettewõtte, kus töbliste arw suurenenud. Wab-
rikul on töbtellimisi Inglismaalt ja mujalt.

Tartu tehased:

A.-s. "Teguri" põllutöbriistade wabri-
kus on töblisti 200. Jookstwa kapitaali puudu-
sel oli 10. detsembrist alates lühendatud töb-
päewa 8 tunni pealt 5 tunni peale. Töbliste
palgad on keskmiselt 1200—2000 mk. nädalas.
Tööstuse seisuford raske, sest põllutöbriistu
praegusel ajal ei osteta.

Waremalt remonteeris wabrik laemu, mis-
juaune töb aga praegu suure wee pärast kat-
testatud.

G. ja S. Lellepi metalliwabrikus oli
aasta lõpul 60 töblist. Lahti lasti 20 töblist.
Oppinud töblistes saamad 160 mk., õpilased 88
mk. päewas.

Tartu telefoniwabrikus on 120
töblist. Töbtellimisi on Rootfist, Soomest ja
Lätifst. Tööpuudust niipea karta ei ole. Töb-
listes teeniwad 20—30 marka tunnis.

Uniwere lauawabrik seisab suure
wee pärast. Töblistes paigutati ehitustööde
peale, mis aga warsti lõpewad.

Uniwere staniooli ja kapsli-
wabrik on uus asutus ja seisab eriteadlaste
puudusel. Loodetakse töb algada.

Balti spordiriistade wabrik
kannatab rahapuuduse all. Töblisti on 70,
kuna 20 on lahti lastud. Palgad 20—40 mk.
tund.

Refandi nahawabrik valmistab
peajasjalikult spordi tarbeks minewaid nahku ja
masfinarihmu. Töblisti on 13, nendest lahti las-
tud 3. Palgad 15—35 mk. tund.

August Kuusiku willawabrikus on
töblisti lahti lastud 20. Asta lõpul töbtas 17
töblist. Palgad 12 $\frac{1}{2}$ —25 $\frac{1}{2}$ marka tunnis.

Maroosi mööblitööstus. Töölisti on 11. Lahti lastud 2 ja kawatsetakse veel wähenädada.

"Seliöse" arstirohtude ja tubakawabrik. Töölisti 16. Palgab 90—250 marka päewas. Tööliste lahtilaskmine veel võimalik.

Peale selle lasti 1. jaan. linna pejufojast lahti umbes 22 töölist.

Peale selle seifawad suure mee pärast 6 lauawabrikut, kus waremalt töötasid läbi:egi 50—200 töölist igasühes.

Töölisnoorsoo Harjumaa Konverents

Tallinnas, Töölistelbris 15. ja 16. jaan.

Konverentsi kokkufutsujaks oli Tallinna tööliühifuste kesknõukogu noorte osakond. Ülesandeks abinõude kaalumise, kuidas saadakse suuremaid tagajärgi organiseerimistöö, majanduslikelt hariduse, spordi jne. aladel. Saadikuid oli kokku tulnud kaunis koguse Wiimist, Koselt, Raasikult, Juurust, Järwakandist j. m., et aga algul siiski veel aja saadikuid puudus, tuli awamisega wiivitada. Seal pool 12 algas konverents. 14-punktiline päewakord wõeti muutmatult vastu.

Kruannete all esinesid noorte osakondade saadikud kohtadelt ja andsid mitterahuldawaid üldpildi.

Organiseerimisküsimuses arutati, kuidas luua ühistunnet töölisnoortes.

Majanduslike wõitluse päewakorra punkti all käsitati noortööliste seiskordade ja palgatingimisi. Otsustati üldiselt wõidelda rõhuvate tingimiste vastu.

Spordi alal on asutatud tööliispori selts "Spartakus". Selle tegewusega ei olda siiski rahul. Wõeti vastu uued juhtnõupid, millele järele "Spartakus" tulewikus töötab.

Konverentsi jatkati pühap., 16. jaan.

Politiilis-haridustööd soowitatakse kõneleja töölisnoorte osawõttu klassiwõitlusest.

Antimilitaristiline kihutustöö loeti tarwilikuks.

Ujakirjanduse alal seletas n. t. Meerits, et lühike aja kestel on sulutud ligi 18 tööliislehte.

Proletaarlikes lasteliikumises soowitati, et töölaste gruppides peab kollektiivse töö seeloomu kandma, lastes peab arendama isetegevust ja kindlat distsipliini. Waesus ja wiletus, milles proletaarlaste laps lapsepõlwest saadik waewleb, teeb meele nürtsi ja ükskõikseks. Wõeti vastu hull ettepanekuid, mille järel noored peaks töötama.

Tõpuks anti maasaadikutele juhtnõude edaspidiseks tegutsemiseks.

Tartu ametiühifuste kesknõukogu 1923. a. tegewusest.

Suurem jagu Tartu ametiühifustest tarwitas oma wiimast sõjariista, streiki, majanduslike olukorra parandamiseks. Kuid kätte ei wõidetud seda, mida loodeti, sest jõud olid killus-tatud.

Ühifused on ümberloomise kallal töötanud ning ühest ühifusest teise üle kirjutanud: puutööliste ühifus näit. kirjutas pooled oma liikmefogust ehitustööliste ühifuse alla, et puuehitustöölistel ei saawat puutööwabrikute töölistega ühist wõitlust pidada palgatingimiste parandamiseks jne. Ühifuste juures asub noortering ilma kindla korraga. Ülesandeks tehtud on noortele Esperanto keelt õppida, mida aga kawakindlalt ei tehta. On nõu peetud oma maja saamise asjus, wähe on tähelepanu pööratud tööliste waimlike külje eest hoolitsemisele. Wiimisel ajal ei ole ühifused midagi ära teinud; ei ole filmiselgitawaid kõnesid toime pandud, ei raamatukogusid korraldatud. Raamatukogusid on 18 ühifuse kohta 2 olemas, raamatuid kogus wähesel arwul. Ainult kihutuskõnesid on peetud. Praegusel korral on ühifused rahaliste loteriide korraldamisega tegewuses, et oma maja ehitamiseks raha kokku saada.

Nute töökaitse seaduste maksmapanemine.

Gestis on praegu maksuwel weneaegsed töökaitse seadused, mis wenekeelses ja millest ainult mõned essemplaarid töökaitse ametnikul tarwitada.

Müüd olla asunud töö-hoolekandeministerium nute töökaitse seaduste wäljatöötamisele, mis sünnib järk-järgult. Esimesena töötati wälja haiguskiinusseadus, mis praegu riigifogus, järgmisena tulewad wäljatöötamisele inspektiooni kohta käiwad määrused. Töökaitse ehk inspektiooni küsimus olla ka Genfis rahmushahelises tööbüroos harutusel, kus selles alal uusi põhimõtteid üles seati, mida meil inspektiooni seaduse wäljatöötamisel arwesse wõetakse.

Wanadele riigiteenijatele era-korralist tasu.

Haridusministeriumi nõukogus otsustati pöörata wabariigi walituse poole, et walitus tunnistaks põhimõtteliselt soowitawaks seaduse maksmapanekut, mille järele antaks isikuile, kes 25, 30 ja 40 aastat riigiteenistuses olnud, erafordset tasu. Digem oleks aga seda küsimust pensiooniseaduse kiire maksmapanekuga lahendada.

Tallinna ühise Haigekassa woliniklode erakorraline peakoosolek.

peeti printimajas pühapäeval, 20. jaanuaril.

Koosoleku juhatajats waliti J. Ringsmann, protokollkirjutajaks — J. Ode.

Haigekassa wiimase aja tegevuse ja kawatjuste kohta annab aru asjaajaja, samuti esineb ka kassa rahalise seisukorraga.

Haigekassa määruste wastu esimese pärast haiguse puhul juhatusel poolt kärbitud abiraha linnitas koosolek 12 isikul ja otsustas maksta 1 isikule.

Haigekassa liikmete poolt esitatud palwed arstimise abinõude muretsemiseks 3 isikule otjustas koosolek täita, kuna ühe kassaliikme taebus juhatusel wastu, tema arvamise järel mitteõiglase abiraha määramise pärast tähepanemata jäeti ja juhatusel tegevus õigeks tunnistati.

Kassaliikmete rawitsemise kohustuse ülemineku korra kohta haigekassa korraldusse 1. webruarist s. a. määrustega tutvustab juhatus koosolekut, ühtlasi aru andes sellekohastest eeltõbedest. Juhatusel poolt ettekantud liikme raamatu määruste kawa wõetakse koosoleku poolt mõnede parandustega wastu ja kiidetakse juhatusel poolt ülewõtmise korralduseks tehtud eeltõbed heaks.

Ülemaalse haigekassade liitu liikmeksastumine otsustatakse jaatawalt.

Koosolek lõppes kell 4 n. l.

Wirumaa ettevõtjate keskihijuse sõjakäik kinnitusseaduste asjus.

Wirumaa ettevõtjate keskihijus esitas tööhooletandeministeeriumile märgukirja, milles juhitakse tähelepanu asjaolude peale, mida ettevõtjate arvates waja kõrvaldada uue haigus kinnituse seaduse maksmapanekul.

Haigekassades olewat wahetord tööandjate ja tööliste wahel terawaks läinud, sellepärast peawad ettevõtjad otstarbekohaseks, et tähen datud ajutuste juhtimine riigiametnikkude käte antaks.

Haigekassa maks tuleks Wirumaa ettevõtjate arvates nii korraldada, et tööline maksjaks $\frac{2}{3}$ ja tööandja $\frac{1}{3}$. Ehk jälle tööline maksjaks $\frac{1}{3}$, tööandja $\frac{1}{3}$ ja riik $\frac{1}{3}$. Kinnitustulude ülemäär oleks 6 prots. palgast. Kinnitustulud jääksid endiselt ettevõtjate kanda ja waduse ning wigastuste wastu kinnitamist peaks korraldama Saksa sellekohase seaduse eestjuul.

Põllutööliste tööaja pikkus ja palga alamäär kawatsetakse kindlaks määrata seadusandlisel teel.

Ka käesolewal aastal läksid segakommissjonide walimised õige loiuult, sest töölistel ei ole usku neisse ajutustesse eme, kui tugewad põllutööliste kutseühijused ei ole tekinud, kes juuniks peremehi järelandlikkusele.

Kuid üleriikline segakommissjon ei saanud käesolewal aastal koftugi astuda hwoorumi puudusel, sest tööandjate poolt oli ainult 3 meest ilmunud!

Walitsus ei täiendanud oma esitajate kaudu segakommissjoni, waid kawatsewat seadusandlisel teel põllutööliste tööaega ja palga alamäärata kindlaks määrata.

Kuigi jeda ka endised walitsused tegeema oleks pidanud, ei saa siiski hoiduda kartusest, et kristliku ministri kawa tööandjate hwoisid tööliste arwel eelplaani ei sea.

Nõmme alewivolikogu koosolek 11. detsembril.

Gestujulil otsus.

Olles fogu oma tegevusajajärgu kehtwusel wastutulelik ja heatahtlik alevi algkooli ja alevi teenijate wastu, tegi lahkuw volikogu oma eelwiimasel koosolekul peaaegu ühel häälel otsuseks, mille järel kõigile alevi palgalistele teenijatele, ka õpetajatele antakse 13. kuupalk. Peale selle määrati algkooli õpilastele jõulupuu korraldamiseks ettepanud 8 tuhande ajemel 10 tuhat marka, õhustati algkoolile telefon sisse seada ja määrati uue koolimaja ehitamise eeltõbedeks tarwilik summa.

Rahwuswahelise Ametiühijuste Liidu büroo istung.

11. ja 12. jaanuaril, 1924. otsustati wastu wõtta Rumeenia ametiühijuste liit. Waliti esitaja septembrikuul Braagas ärapeetawale seadusandlise töökaitse rahwuswahelise ühingu kongressile. Loodetakse, et ametiühijused elawalt osa wõtawad sellest kongressist.

Wiimasel Genfi töökonverentsi juhatusnõukogus tunnistati Itaalia fascistlike ametiühijuste esitus, mille wastu fogu tööliste delegatsioon oli. See küsimus asetakse järgmise istungi päewakorda.

Rahwuswahelise tööpäewa küsimuses, wõetakse wastu resolutsioon, et R. N. L. jeda wõitlust kõigi abinõudega toetab.

Juunikuul Wienis ärapeetawa Rahwuswahelise ametiühijuste kongressi referendimääratakse kindlaks.

Otsustatakse jatkata Saksa Ametiühijuste

toetusaktiooni, ning Saksa töölisi toetada 8 tunni tööpäeva kaitsevõitluses.

Õfustatakse korraldada ühisi võitlust sõja, ning militarismi vastu sotsiaaldemokraatliste parteide Internationaaliga, ühistegeliste, ning noorte organisatsioonidega.

(R. N. L.)

Rahvusvaheline ametiühifuste kongress 1924. a.

Rahvusvaheline Ametiühifuste Liidu juhatus otsustas 1924. a. ära pidada kongressi Wiinis, 2. kuni 7. juunini.

Päevakord on järgmiselt kindlaks määratud:

1) Presidendi avamiskõne; 2) Mandaatning teiste komisjonide valimine; 3) Juhatusetegevusaruanne, kasja- ning revidentide aruanne; 4) Põhikirja muudatused; 5) Rahvusvahelise Ametiühifuste Liidu, ning Rutse-sekretariaatide üide loomine; 6) Esitatud ettepanekute lahendamise; 7) Rahvusvahelise Ametiüh. Liidu seisukoht tööliskitkumises; 8) Rahvusvaheline sotsiaal-kinnitus; 9) Rahvusvaheline võitlus sõja- ning militarismi vastu; 10) Rahvusvaheline ametiasutuste ning ettevõtjate sõjakaitse tööliskaavutuste vastu eriti aga 8 tunni tööpäeva asjus; 11) Sisese- ning väljarändamine; 12) a) Maade valimised, kelle esitajad juhatusete kujundavad; b) Juhatusete liigete valimine; c) Büroo liigete valimine; d) Büroo liigete valimine; e) Rahvusliste sekretääride valimine; 13) Maa arvamääramine, kus järgmine kongress ära peetakse.

Ametiühifusline liikumine väljamaal.

Rätis oli enne sõda nagu meilgi praegu, võimata ametiühifusi asutada, sest ametiühifused suluti ja tegelased saadeti Siberi. 100.000 töölisest oli jiski organiseeritud umbes 10.000. Sõja aegu hävitati kõik organisatsioonid. Siis tulid okupatsioonid aeg ning kodusõda. Ametiühifused hakkasid uuesti tärkama alles 1920. aastal. 1921. a. läks kommunistidel korda oia ühifusi ühifust keffkohast lahti killustada, mis tagurust kõwendas ning tööliskitkumist nõrgendas. Peale selle tuli ametiühifustesse algul palju töölisi, kellel selget ettekujutust et olnud ametiühifuslistest misast võitlustest ja kes suuri tagajärgi liihifese ajaga lootid saavutada. Need jäid peagi kitkumisele eemale. Peale selle lahkus ühifust keffkohast parem tiiv, kuhu peaaesjalikult põllutöölised kuulusid. Kende hüüdsõnaks oli sotsialistide valitusest ojavõtmise toefamine, organiseeritud põllutöölisi oli umbes 4000. Saanuti leidfid

riigiteenijad, et ühine keffkohet liig punane on ning jäid eemale. Kõige selle tagajärg on, et Amsterdami ühendatud ametiühifuste liidul ainult 14.000 liiget on, kuna töölisi haigekassades on 80.000. Soolimata väikest liigete arvust läks ametiühifustel korda palkafid 15% võrra tõsta, sest tööstus töötab võrdlemisi elawalt. Ettevõtjad ajutafid tööliste vastu võitlenise kapitaali 6 miljoni rubla suuruses. Selle tõttu olid ametiühifused ka junnitud erikapitaali ajutama, et võitluse ohvriid toetada. Praegu võitlenivad ametiühifused õnnetus-juhtumiste, wanaduse ning haiguse korral kinnitamise-seaduste eest, samuti ka 8-tunnilise tööpäeva laiendamise eest weotõustuse kohta, sest raundeed ning teised liikumis-abinõude ning weo-tõõstuse töölised ei käi mitte 8-tunnilise tööpäeva seaduse alla. (R. N. L.)

Rahvusvaheline naistööliste konverents

on otjekohet enne Ametiühifuste kongressi Wiinis, kus kawatsetakse peale muu ka waheford Rahvusvahelise naistööliste liiduga kindlaks määrata. Kongressist võivad oia võtta peale naistööliste liidu liigete ka Amsterdami ametiühifuste esitajad.

Ameerika postiametnikkude föderatsioon teatas oma soovist ühineda Amsterdami Internationaaliga ja avaldas lootust, et ka Rahvusvahelise Ametiühifuste kongressist juba 1924. a. saab oia võtta.

Hispania mäetöölised otsustasid 4-dal kongressil ühelhäälel ühineda Mäetöölise-Internationaaliga.

(R. N. L.)

Enamlaste manöövrid rahvusvaheliste sekretariaatide vastu.

Posti-telegraafi-telefoni töölise ning teenijate rahvusvahelise sekretariaadi asemikkude kogu koosolekul 17. ja 18. septembril otsustati enamlaste poolt esitatud „ühise wäerinna“ asjus endiselt eitawale seisukohale jääda.

21. septembril ilmus Wene p.-t.-t. teenijate ja töölise ühifuste liidu esitajana rahvusvahelise sekretariaati Simanowstsi ja palus ühise wäerinna loomise edendamiseks vastu võtta rahvusvahelise sekretariaadi kitkumiseks Wene ühifusi. Ettepaneku kohta ei ole veel seisukohta võtetud.

Prantsuse mäetöölise liidu kongressil 27.—29. sept. oli tähtsamaks päewakorra punktiks ühise wäerinna loomise kitkumus. Kongress kitkas kommunistlike föderatsiooni ettepanekud tagasi, sest kommunistid on ka

Seltsimehed töölised ning ametnikud toetage „Ametiühisuslist kuufirja“ tellimise ning kaastööga.

Prantsusmaal ühise väerinna loomise nime all tööliskitumist lõhkuda ja killustada püüdnud.

Titograafide rahvusvahelise liidu kongress 27., 28. ja 29. sept. kiitis heaks, et täidesaatev komitee Moskva internatsionaalile kutsutet ei olnud saanud kongressist osavõtmiseks ning liikkas tagasi Wene ning Greeka enamlaste ühiste palved, neid rahvusvahelise litograafia töölise liidu liikmeks vastu võtta, sest et võimata on Amsterdami ühendusse kuuluvasse sekretariaati enamlaste internatsionaali kuuluvaid ühisi ühendada.

Nahatöölise rahvusvahelise liidu kongressil 16.—18. septembril Dresdenis esinesid Wene ning Prantsuse enamlasted nahatöölise ühiste liidud palvega, neid rahvusvahelise sekretariaadi liikmeks vastu võtta. Kongress andis teada neile ühiste tingimised, mille täitmisel nende vastuvõtmine võiks sündida. Kongressi poolt väljatöötatud tingimised on järgmised:

1. Täielik nahatöölise rahvusvahelise liidu põhikirja ja kongresside otsuste tunnustamine. Loobumine väljaspool liitu seisivate organisatsioonide otsuste teostamiskatsetest. Loobumine kommunistlike alaorganisatsioonide loomisest liitunud ühistes.

2. Loobumine laimamise sõjakäigust Amsterdami Internatsionaali, ning temaga liitunud sekretariaatide ning organisatsioonide vastu. Mõtete lahkiminekinge avaldused peavad asjalikud ja mitte ifillised olema.

3. Loobumine igast katsest rahvusvahelise organisatsiooni killustada, ning iga sarnase katse vastu energiliselt välja astuda. Kus aga killustamine sündinud, kõik teha, et uuesti ühendust saavutada.

Toidu- ning maitseainete tööstus-töölise rahvusvaheline kongress oli Brüsselis 2.—4. oktoobri. Väemääras oli enamlaste ühiste liikmeks vastuvõtmise küsimus. Need ühised olid Wienis 1922. aastal ärapeetud kongressi otsuse põhjal ajutiselt vastu võetud. Vastuvõtmise tingimistena seati üles 3 punkti:

1. Loobumine kommunistlikest alaorganisatsioonide kujundamisest. 2. Toidu- ja maitseainete tööstus-töölise „revolutsioonilise“ keskkliidu tegemise lõpetamine. 3. Keelt nende organisatsioonide poolt avaldada rahvusvahelise iseloomuga üleskutsesid. Peale selle

muudeti põhikirja järgmiselt: „Keelatud on erikeskõudokogusid asutada, samuti üksikutel ühistel ühineda liidu vastu kihutustöö tegemiseks.“

Puutöölise rahvusvahelise liidu kongress Wienis otsustas ka enamlaste ühisi mitte vastu võtta.

Sel puhul kirjutab Rootsi leht „Den nye Socialdemokrat“:

„Igal rahvusvahelisel kongressil kohtame meie nüüd wene last, kes endid ütlevad Wene ametiühisuste esitajad olewat. Wene laste diplomaatlike esitajate kogu on igatahes korras ja nad hoolitsevad, et nende esitajad õigel ajal punktipealt kohal oleks. Wimmastel aastatel ei ole ühtegi rahvusvahelise kongressi ära peetud kuit wene laste esitus oja ei oleks võtnud. Ja sama järjekindlalt ei ole saadud ühtegi kongressi awada ilma pikkade waielusteta selle kohta, kas lubada wene lastel kongressist oja võtta, ning kas võimaldada Wene ühistel rahvusvaheliste liitude liikmeks astuda.

Kuid Wene ühiste esitajad ei tule mitte rahvusvaheliste liitude juure asfate sihtidega. Nad ei tule mitte kaasa töötama, waid häwitama. Sellepärast liitatakse nende ettepanekud igalpool tagasi. See on ju algmõiste organisatsioonialal, et ühised, kelle programm ja taktika avalikus wastolus on ametiühisuste liitude põhikirjaga, vastuvõetud ei wõi saada. Sellepärast on neil täieline õigus, kes Wene ühiste vastuvõtmise vastu häälletawad. Kui Wene ühised omaks wõtawad Rahvusvahelise Ametiühisuste Liidu nõudmised, ning loobuvad oma alaorganisatsioonide asutamisest, on loodud hoopis uus pind koostöötamiseks. Rahjus ei ole aga tunnismärke näha, et see sünniks.

Suwitaw oleks teada, mis teeks siis Wene ühised, kui mõni organisatsioon nendega liituda tahaks, kes awalikult seletaks, et tema tähtsaim ning ilim ülesanne on Moskwa internatsionaali häwitada?“ (R. U. S.)

Rootsi ametiühisuste keskkliit ei wõtnud vastu Wene ametiühisuste keskõudokogu kutses Moskwa kongressist oja võtta.

Rootsi kommunistlike partei keskkomitee otsustas Rootsi ametiühisustele soovitada esialgu mitte Moskwa internatsionaaliga ühineda.